

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{4}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii«

in
Blaș.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XI.

Blaș 19 Octobre 1901.

Numărul 42.

LITURGIA MAGIARĂ.

Foile magiare, și după ele și cele românesci, se ocupă éráși cu insistință de cestiunea liturgiei magiare.

Cestiunea este bine cunoscută cetitorilor nostri. E vorbă de ridicarea limbii magiare la demnitatea de limbă liturgică. Ceii ce țintesc spre acest scop sînt „magiarii greco-catolici“ a căror limbă maternă e cea magiară.

E cunoscut și aceea, că există un comitet regnicolar al magiarilor greco-catolici și că în fruntea acelu comitet e pus membrul casei magnaților domnul Szabó Jenő, care mai an a invrednicit de polemie și fóia noastră.

E cunoscut mai departe și aceea, că acest comitet regnicolar anul trecut a condus la Roma un peregrinagiū, la care au luat parte și episcopii Vályi și Firczak și că peregrinagiul a prezentat Sfintiei Sale un memorandum în interesul liturgiei magiare.

De atunci cauza acésta a stagnat și n'a mai fost vorbă de ea. A rămas ca Sfintul Scaun să supună acel memorandum unui studiu și să aducă decisiune în cauză. Acum ér vorbesce presa întrégă de afacerea acésta.

Ce e cauza? S'a întemplat dór ceva nou? S'a pronunțat dóră Sfintul Scaun în cauză?

Nimic din tóte aceste. Prin urmare alarmarea pe tema acésta nu are loc.

Tot ce s'a întemplat e, că comitetul regnicolar al magiarilor greco-catolici a dat sama într'uu memoriū despre lucrările sale, întreprinse în favorul liturgiei magiare. Darea acésta de samă o face publicând un volum, care se ocupă mai vértos de peregrinagiul la Roma din anul trecut. Numirea acestui memoriū este „Emlékkönyv a görög szert. katolikus magyarok romai zárandoklatáról.“

N-í vorbă, ca product tipografic volumul se póte numi splendid. Cuprinsul lui încă va contribui ca material istoric pentru istoriograful, care va serie epoca presentă a bisericilor orientale din patria noastră.

Asupra cuprinsului însuși n'avem să ne pronunțăm, de óre ce e o dare de samă despre nesce întámplări publice, asupra cărora ne-am pronunțat. A polemisa din nou ar fi fără de scop, ar provoca iritațiunii superflue și n'ar avé nici un înțeles, după ce lucrul numai întru atâta e actual, întru cât a apărut cartea din cestiune.

Un singur lucru dorim a repeți și la acest loc. Anume noi am zis, că greșesce comitetul regnicolar când pentru ași apéra cauza proprie se provóca la biserica românescă, în care limba liturgică e cea vorbită de popor.

Anume greșala e acolo, că pe noi Unirea ne-a găsit în folosința limbii noastre românesci; deci Sfântul Scaun a găsit limba română ca limbă liturgică ab immemorabili. Din contră acum e vorbă, să se concedă o limbă liturgică nóuă, o limbă, care până acum n'a fost limbă liturgică.

Étă de ce — așa credem noi — Sfintul Scaun nu voiesce a împlini dorința magiarilor greco-catolici. Se teme, că tóte naționalitățile vor urma a cere același lucru și în biserica latină.

Dar în fine asta nu ne privesce pe noi. Nu noi avem să concedem ori să denegăm limba liturgică magiară: acest drept compete exclusiv numai Scaunului Apostolic.

Respingem inse insinuarea — ori de unde ar veni — ca și când noi am agita în contra aspirațiunilor magiarilor greco-catolici.

Noi ne iubim biserica noastră și o apéram, spunénd franc și deschis, dacă observăm undeva pericol. În afacerile altora nu ne amestecăm.

Sintem bucuroși dacă ni să dá pace să trăim și să ne desvoltăm liberi și neimpedecați ca români și ca uniți, și n'avem nici voie, nici plăcere a supéra pe alții.

Étă ceea ce noi avem de zis în în cauza celei mai nóuă acțiuni în cauza liturgiei magiare.

Posturile de învățóre.

(m. b.) Posturile de învățóre în timpul din urmă au început și la noi Români a se înmulți, dar încă nu în măsura ce ar trebui. În considerație pot veni, firesce, singur numai scótele noastre confessionale poporale, elementare, la cari se pot sistemisa asemenea posturi, căci din nefericire alte scóli de categorie mai înaltă, la cari ar poté fi aplicate femeii, avem prea puține până acum, și între actualele împrejurări, abia dacă putem spera o schimbare în spre mai bine în apropiatul viitor.

Rolul important al femeii în instrucțiune, l'a recunoscut deja de mult popórele culte ale apusului, și de aceea nu ne putem

mira de mulțimea femeilor pe terenul numit. La noi abia de câți-va ani s'a pornit un curent mai favorabil în privința acésta, de unde și urméză, că lucră sîntem numai la începutul începutului.

Credem a fi nu de puțină importanță să precisăm vederile noastre, privitor la acest lucru fórté momentuos din tóte punctele de vedere. Acésta cu atât mai vértos, cu cât s'a dat casuri de nemulțămire cu rezultatele arétate de învățórele noastre, ba unele superiorități scolare au chiar cassat ast fel de posturi, necercetând a-și da sama de motivele nemulțămirii cu rezultatul arátat de învățóre și denegând simplaminte sexului mai debil competență în instrucțiune. Dovedesce acésta peste ori ce îndoiélă afirmațiunea noastră, că sîntem la începutul începutului și că facem pe tema acésta simple experimente, cari în tot de una și mai ales aici sînt de evitat.

Posturile de învățóre la noi Români, nu numai că trebuiesc — cele existente — susținute, ci chiar înmulțite la un număr coréspondător exigențelor poporului nostru. Firesce, aceste posturi trebuiesc umplute cu ast fel de persoane — puteri didactice, cari ne dáu garanță, că speranțele noastre juste vor fi și împlinite prin zelul și sirguința lor, ér nu numai cu de acele, cari trépta acésta o consideră ca un fel de isvor de venit și mijloc de existență până la mărițiș.

Poporul român din patria acésta, afară de Dumnezeu, în bună credința de la nimeni altul ajutor la susținerea scólelor sale n'are; are inse nenumérate șicane și cárlige aruncate în picioare din partea tuturor, cari nu se uită cu ochi bunii la institutiunile noastre culturale. Abia ne vom putea mira, dacă acest popor încă și acum mai stă uneori la îndoiélă și se întrebă: „Óre la ce-í bună învățórea noastră și câtă ispravă ne face? Nu cumva banii dați ei sînt parale aruncate în vânt?“

Modul lui de resonare este simplu; lute și de grabă șterge ceea-ce i-se pare superfluu, saū preste tot nici nu-și bate capul a introduce lucruri nóuë pentru el, cum sînt la noi posturile de învățóre. Cu mersul lucrurilor din lumea mare, cu institutiunile altor popóre prea puțin își sparge capul.

Noi inse vedem în institutiunea posturilor de învățóre la scótele noastre, o garanță mai mult de înaintare a neamului nostru, mai vértos considerând principalul scop; pentru care sînt ele puse, și sîntem ispitiți a aștepta chiar regenerarea întregului nostru popor pe terenul economic de la învățórele noastre, dacă și ele își vor cunoșce înalta misiune.

Abstragând de la instrucția, ce pot să o dea învățătoarele pruncilor noștri, poate tot motorul principal pentru cari s'au creat și se sperăm să vor mai crea asemenea posturi, a fost și este, instrucția în așa numitul „lucru de mână.“

Convingerea noastră este în punctul acesta, că învățătoarele noastre pot face o radicală schimbare pe terenul economiei noastre naționale, întru cât adecă de la ele deprinde instruirea fițoșilor soțiilor și mame ale nămului nostru în cele mai de folos trebuințe de îmbrăcăminte și căsnicie.

Cine nu vede povârnișul pe care au pornit cu toții: domni și plugarii în procurarea îmbrăcăminte, rufăriei și obiectelor din casă? Cine nu vede corcirea și în mare parte abandonarea totală a admirabilului și de altă parte țeștinului port românesc? Cine s'ar încumeta să calculeze părălutele date de poporul român străinilor pentru haine, carpe, pânză etc.?

Bietul țeran e silit să-și vândă bucatele din coș, ca să procure fetelor, nevetei și chiar lui însuși diferite nimicuri, cari toate în vremurile de mai înainte să făceau acasă de soția și ficele lui. Iată ce credem noi că ar putea face învățătoarele noastre. A cresce și deprinde încă de mici copile pe fetițele noastre la prepararea de obiecte ce sînt indispensabile în îmbrăcăminte și în căsnicia poporului; a excita gustul față de lucrările de casă între femeile noastre de la sate, prin ce cu succes s'ar pune stavilă răului și păgubitorului învăț de a-și cumpăra totul cu bani, neglijând în timpul acela motivele îmbrăcăminte naționale române.

Dar pentru ca succesul învățătoarelor să fie asigurat, va trebui ca ele însăși să premergă cu exemplu în îmbrăcăminte, în arangarea caselor lor și în totă privința căci verba volant, exempla trahunt. — A se

familiarisa cu femeile din comună, a le sta întrajutor și la dispoziție cu plăcere pe tema acésta, a forma societăți pentru promovarea scopului indicat, a fi în tot de una la postul său, ér între copile a fi adevărate mame, acésta se asteaptă de la ele.

Când în modul acesta se vor degaja învățătoarele noastre de sacrul lor obligamint poporul va recunoște meritul lor, le va stima, susține și va fi mulțămît cu activitatea lor. Națiunea românească încet, dar sigur va da înainte.

ÉR dacă învățătoarele noastre vor face pe „domnișorele“ ori pe „dómnele“ și vor aștepta ca toți să se schimbe pe placul lor, ér nu vice versa, și se vor „gena“ a se dimitte, ba se vor gena a-și pregăti și de mâncare, și-și vor comanda totul de-a gata de la hotel, ér în scólă se vor crede dispensate a propune alt ceva afară de îndrugarea unor ciorapi sau începuturi de dantele — fără de cari românul prea bine poate, și trebuie să fie — pot fi sigure, că nici pe departe nu și-au împlinit datoria și că vor fi considerate — și nu togmal pe nedreptul — de niște sarcini ce trebuiesc depărtate.

Adunarea învățătorilor din diecesa de Lugoj.

— Raport special al „Unirii“. —

(Fine.)

Banchetul.

La óra 1. p. m. s'a ținut un banchet la care fără deosebire de confesiune ori naționalitate s'au întrunit, pe lângă membri, ambelor Reuniuni, întregă inteligența Hațegului și pot zice a ținutului. Nu pot descrie animația comenselor în decursul acestui prânz. — Aclamațiunii de adevărat entusiasm

erupseră din pepturile tuturor la închierea toastului Reverendissimului dn President Ioan Boroș pentru sănătatea și bunăstarea Sfinției Sale Pontificelui și a Maestății Sale Prea glorioșului nostru Împérat și Rege Apost. Francisc Iosif I.

Aceeași însuflețire și sentiment de recunoscintă ni-a animat la cuvintele accentuate și bine simțite ale Presidentului Reuniunii noastre ardelenice Nicolaș Nestor — pentru sănătatea Escelenției Sale Mitropolitului Victor — întemeiatorul spiritual și moral al acestor Reuniuni — și a actualului nostru Părinte Dr. Dem. Radu, care atât de mult se interesează, dorește și promovează înflorirea Reuniunilor, spre binele credincioșilor și a nămului. Mai remarchez dintre toasturi: al meritosului cetățean din Hațeg Ioan Muntean și Mihail Bontescu pentru Reuniuni, Presidiu și Rvdsm. Dn canonic B. Densușan — ca primul dascăl superior la anul 1852 întru instruirea dascălilor destinați a lumina poporul din ținutul Hațegului, unde până atunci nici pomenire nu fusese de vre-o scólă pentru poporul român.

Deosebită impresiune a făcut asupra tuturor toastul Rever. Domn director preparandial din Blaș Georgiu Muntean, prin care arată cât de fericit se simte între elevii săi, pe cari cu dragoste paternă i-a crescut, și câtă mângăiere simte, vedându-i, cu ce zel lucrează astăzi chiar acolo, unde cugetul, inima și bunele-i intențiuni au dorit să-și așeze, — le mulțamesce și le urază lor, ca și Reuniunilor fericită prosperare.

Ședința II.

Înmediat după prânz s'a ținut ședința a II-a tot sub presiul Reverendissimului Ioan Boroș.

Punctul prim, disertațiunea recte prelegerea de model a dlui învățător din Cugir

FEUILLETON.

GRITA.

Nu știu de unde s'a fi rătăcit în satul nostru. De-o întrebai: „de unde ești Grița?“ — își ridică liniștită brațele, și cu nesce gesturi largi, arăta în celea patru părți ale lumii: „De acolo,“ ér ochii ei, cari nu aveau nici o expresiune, se pironneau în larguri, și rămănea mută.

Să fi avut vre-o 30 de ani. Înaltă, bine făcută. Pe fața ei nu mai puteai ceti nimic. Tote trăsăturile îi erau nimicite. Ceva oval, scilpicios, de o roșată bolnavă. Ochii mari, vineți, sticloși, morți. Atâta durere îi inspira acésta sermană ființă. Părul ei încălțit, nepeptenat Dumnezău știe de când, îl acoperea puțin o năframă mică, murdară și ruptă. Mănile nespălate, nește mâni puternice, cari, parcă vezi ce spor ar face să aibă ea minte de lucru. — Desculță, cu un suman vechiu și sdrențuit în spate.

Dómne, cum se nimicește câte o ființă plină de viață!

Trăesce pe drumuri. Vara e vecinic cu sumanul în spate. Se așază lângă vr'un gard, în bătaia sórelui și stă acolo pân o răzbesce fómnea. Privirile ei sînt așintite fix într'o parte, și privește fără să miște din pleópe, și fără să se ostenescă.

De multe ori nu bagă în samă drumeții ce trec pe lângă ea. De alt fel îi place să se uite după totă lumea, și când privirea ei

se așază pe vr'un trecător, apoi nu ș'o mai ridică de pe el, până ce acesta nu dispăre la vr'o cotitură. Și în direcția aceea rămănea pironită cu ochii, până ce altul îi strătae direcția privirii, ș'atunci bolnavii ei ochi se légă de acesta. Și tot așa... Se părea de multe ori că privește după vre un tip cunoscut, că în fie care trecător îl găsea, dar acesta depărtându-se, ea îl cunoște tot mai puțin, mai puțin, până în fine i-se întunecă dinainte, și privirea ei se adâncește în larguri, ca acolo să găsească, ca de acolo să scótă, visul său chipul, sau Dumnezău știe ce!

Copii is fricoși și copii nu se apropia de ea. Grița nu le zice o vorbă, parcă nici nu i-ar vedé. — Trebuie ceva mai mare, pe ce să se pótă odihni slăbita sa privire.

— „De ce nu-ți mai lași sumanul Griță, că-i prea cald acum?“

Ea tace, înaltă din umeri și iar să perde cu privirea.

— „Ce-i asta Grița, ce duci în spate?“

Nici, parcă și-ar aduce de ceva aminte, privește în pămînt, și cu un glas subțiat și rupt zice: „haină“, apoi își prinde o mănecă a sumanului, rămănea nemișcată în poziția acésta, ca o statuă, și dacă o mai întrebă ceva tace, ori îi răspunde scurt, uneori mai logic, altă dată fără nici un rînd.

— „Da auzi Griță, de câți ani să fi tu?“

— „De patru!“

— „Eü te ved, dar nu-mi pot da bine sama, ce ești tu, față ori nevastă?“

— „D'apoi fată, ce să fiu!“

— „Veđi cât îți e de urită năframa, și îți e négră tină, de ce nu ți-le mai spell, grijesce, că-i căpéta vre-o bolă.“

— „Dacă!“

— „Mai peptănăți părul. Grița, și mai spalăte, nu te mai lăsa așa nepusă în rénd.“

— „Dacă!“

O lași și pornești, ér ea te urmăresce cu aceeași privire de lustru, până ce te pierde din vedere.

Când o răzbesce fómnea se scólă încet, pe îndelete, nu se mai scutura de gunóiele ce s'au lipit de suman, și porneste întrun mers legănat și rar, și intră în cea mai apropiată casă. Au mușcat-o de vr'o câteva ori câni, dar frica nu le-o pörtă.

Femeile is milóse, și ori în ce casă intră Grița, capătă câte ceva de mâncat.

„Ține Grița — ia nesce mămăligă și brânză. Imbucă și tu.“ — Și, Dómne, ce sfășietor e să veđi cum mănecă un om, ce și-a pierdut mintea! Cu mânilor améndoué — alternativ — duce mâncarea la gură, repede, grăbit, cu o poftă bestială. Tótă ființa, tot „eul“ ei se pare concentrat, pironit în acésta operațiune.

Svintă în grabă ce i-se pune dinainte, și cer alta: „Mai dá-mi!“ — Și din aceste vorbe pare că iasă strigătul de durere după o fericire pierdută. Și într'adevăr femeia acésta, dór numai atunci se părea că trăesce, când mănca. Topită și cufundată cu totul în acésta operațiune, — era dór cea mai mare fericire ce i-se putea da.

Și îi mai dáu, căci inima omenescă e milóasă când vede o altă inimă nefericită.

Ioan Muntean, despre „datorințele scolarilor în școală, pe stradă și acasă” a interesat pe toți, de orecce prelegătorul cu claritate și spirit, după îndelungată experiență pe terenul didactic, în ton simpatice și colegial, scie împărtași colegilor, nu numai mai tineri, ci și seniorilor, svaturii, experiențe bine pipăite și apretiate. Din partea Reuniunilor i-s'a și exprimat mulțămirea în plenul ședinței pentru această disertațiune așa de bine succedă și predată.

După pertractarea altor agende măruntă ale Reuniunilor, deosebit interes s'a manifestat în discuțiunea calmă a docenților — pro și contra — asupra operatelor cetite în I-a și a II-a ședință.

Concertul.

O idee minunată au avut conducătorii, când au hotărât, ca cu ocaziunea adunării generale a Reuniunilor docentale, să aducă la Hațeg și corurile, pe cari le dirigează: învățătorii din Oravița și Lugos. Ioan Bogdan și Iosif Miclău. Participând la concertul comun, dat de corul bărbătesc din Oravița și cel mixt din Lugos, conduse de numiții vrednici învățători ai noștri, o adevărată mândrie te cuprindea.

Nu sciai că ore pe care să-ți aștepti mai cu drag, pe oravițani ori pe lugosani. Am mai auzit aceste voci la concertul dat anul trecut cu ocaziunea festivităților din Lugos din incidentul jubileului nostru de 200 ani, dar mărturisesc, că astă dată m'a surprins progresul făcut în decursul unui an. — M'a încântat prestațiunea corului țărănesc din Oravița — de altmintrea binecunoscut și I. premiat la adunarea Astrei în Lugos la anul 1897 dar m'a pas în nimire și progresul făcut de tinerul cor din Lugos, sub conducerea Dlui învățător Iosif Miclău. — Mo-

mente de adevărat entusiasm am avut la acest concert nu numai noi uniți, ci toți câți au participat la acest concert. — Er numărul participanților a fost inoposant, așa că rar se va fi întâmplat vre o dată în Hațeg un concert mai bine frecventat de public din oraș și giur. — Nu se sfârșia nici o piesă, fără ca publicul cu necurmatele aplause și rogări, să nu dorască repetarea ei, ceea ce bunii noștri coriști împlineau cu politetă.

E prea frumos și nu pot lăuda îndestul pe membrii acestor coruri ale noastre, dar nu pot retăce osteneța și meritul nediscutabil al conducătorilor Dnii Ioan Bogdan și Iosif Miclău. Cu instruirea așa de bine succedă a acestor coruri, fie siguri, că-și fac nu numai șieși și națiunei fală, ci și un adevărat și prețios serviciu bisericii unite. Le mulțămim din inimă.

După o reușită așa de bună, a urmat petrecerea cu dans, pe care a deschis-o în aplause, cu hora bănățenă, destoinicul chinez, jude al Oraviței Alexă Bogdan.

Petrecerea era frumoasă; domniile dansau fără genare cu țărance, bănățene și ardeleni. Un sânge și o simțire îi însuflețea pe toți. Erau români. Abia în zorii de zi s'au putut despărți unii de câtra alții, purtând dulcii suvenirii ale unei petreceri românesce, plăcute.

Ședința III.

În această ședință presidată de Rsimul vicar al Hațegului Nicolaș Nestor, după reporturile comisiunilor esmise pentru censurarea actelor comitetelor centrale și a celor pentru incassarea de taxe și înscrierea de membrii, a urmat o frumoasă și instructivă disertațiune a dlui învățător Ioan Muntean din Cugir despre „cum pôte deveni un învă-

țător plăcut învintea poporului și atrăgător față de școlari.”

Claritatea Dlui Muntean ne era cunoscută din ședința precedentă, dar astăzi ne-am convins și despre spiritul dînsului de a compune toate cu dragoste, spre promovarea învățămîntului în mijlocul poporului, la cari se vede lămurit, că ține așa de mult. Îi aducem laudă și mulțămirea.

Deosebit interes a escitat în această ședință și lecțiunea de model a dlui învățător din Folea-Bănat, Ioan Musteț despre „Ștefan cel sfânt ca primul rege creștin al patriei noastre.”

Nu sint specialist în pedagogie, și nici nu am urmărit cursul dezvoltării metodice în acest ram, dar cu nespună plăcere am urmărit predarea dlui Musteț, în care arată pe tablă schița metodei după noua doctrină a așa numitelor „Trepte formale” și conform aceleia propune o prelegere practică din istorie despre „Ștefan cel sfânt.” Subiectul tractat spre lauda prelegătorului. I-sa votat mulțămirea și recunoștința.

După pertractarea amenunțată a altor diverse agende ale Reuniunilor și alegerea comitetului central pentru Reuniunea din ținutul Lugosului, Rev. Ioan Boros prin un discurs plin de dragoste față de reuniuni și activitatea lor desinteresată și făcând apel și mai departe la același zel care le-a caracterizat până în prezente, spre binele și folosul bisericii și a națiunii, le urază ca în deplină armonie și în venitor să lucreze, și aceeași țintă sublimă să o aibă în vedere întru toate nișuțele lor. Mulțămindu-le pentru zeul nobil arătat, și cu această ocaziune potențiat, dechiară adunarea generală a numitelor reuniuni docentale de închisă.

Nesfârșite urale de „se trăescă” urmașă după acest discurs însuflețit la adresa vorbitorului, după care fie care cu mângăiere

Cu mult mai bine putem să ne întristăm de necasurile și suferințele cuiva, de cât să ne bucurăm de binele lui. Este în noi o mare dosă din așa zisul simț al îndurării, o înduioșare a inimii, dar avem o dosă și mai mare de egoism. Inima noastră ar putea să simtă și sîntele plăceri pentru reușita, binele deapropelul, s'ar putea dilata, în sensul larg al cuvîntului, dacă nu ar învenina-o acest fatal „ego”-ism, și nu ar face-o să se contragă, și să se strîngă!

Sara se culca într'o casă părăsită. Nu știu cum va fi dat de ea, sau îi va fi arătat'o cineva. Când sôrele se apropia de sfîșit, rumen și plin de viață, și colora în purpurii norii sdrențuiți din jurul său, Grița pornia încet spre „casa ei.”

Pe pămîntul gol durmia tot așa de liniștită, cum sta și zina sub gard. Nici o schimbare pe fața ei, nici un oftat nici un vis nu-i tulbura somnul. Și vîntul șnera sinistru și alerga prin „casa ei” cea fără ferestri, fără ușe. Șnera, și din casă eșa mai înviforat mai plin de vuet. Ș'apol colo, câtra mez de noapte, să mai potolia, și începea un cântec trăpanat și plâns, un cântec de morți. Părea că spune povestea vieții celei nevătute, a sermanii Griță.

Dimineta se scula târziu, și îndată pleca prin sat să-i dea cineva de mîncare.

— „De ce nu mergi și tu la lucru Grițo, uite e mijlocul verii, toitul muncii, mai câștigă și tu ceva.”

— „C'am fost, acum mergeți voi!”

— „Dar știi secera Griță? Să vii cu noi la secere, uite ce vreme frumoasă, că-ți rîde inima privind-o.”

— „Da, și uite cât de galbene-s lanurile de grâu, și cum înotă secerătorii! vii Grițo?”

— „Grițo!”

— „Uite colo claca. Cum seceră de-aprinse fetele, auzi cum zice de frumos cetera. — vezi colo snopii cum îi leagă prăvălindu-i feciorii?”

— „Feciorii!”

— „Ce-i bun omul dacă nu-ți mai are firea! Sărmană femeie! Dar ce vei face azi în sat Grițo?”

— „Grițo!”

Eu n'am vădit nici o dată lacrimi în ochii ei; nici un zîmbet nu i-a eșit când-va în față. Singura schimbare ce se vedea pe dânsa, era la mîncare. —

Peste iarnă i-au fost dat de la sat o casă mai bună. Griță de ea vecinii. De pe partea ei putea să-și scuture iarna toate cojocile, și mai pe urmă să-și despoe și pielea și să și-o arunce pe pămînt, și de avea lemne nu-și făcea foc. Nepăsătoare și impetrit de liniștită ședea pe un scăunăș cu trei picioare, în spate cu sumanul ce-l purta și vara, și privea, privea, aceeași, privire adâncită în larguri. Ore ce să-i fi atras ochii ei în această ametitore depărtare?

E primăvară. Veniau rîndunelele și-și deregiau cuiburile vechi, ori își făceau altele nouă. Inverzia câmpia vedînd cu ochii. Vr'o floare alintată, ca o copilă tineră se ivia printre firele verzi, arătându-și lumii frumșetea sale. Mngurii din pădure se deschid, cresc și se schimbă în frunze. Norii vin și trec într'un sbor agitat, enervat. Un durduit. . . .

De vr'o câteva zile nu știu ce e cu Grița. Nu mai are astîmpăr. Pe sub garduri n'o mai vești ședînd, nu mai merge să cêră de mîncare. Umblă pe uliță în mersul ei încet, tot așa de liniștită. Dar astîmpăr nu mai are. Într'un loc nu pôte sta. Și Grița flueră, dar din flueratul acesta nu poți înțelege nimic, e rēgușit, frânt.

Mulerile îi dau pe drum câte o bucată de pîne. Mîncă mergînd. Trece pe-o uliță, vine pe alta, dar tot mai mult se învîrte pe lîngă o fântîna din mijlocul satului. . .

„O sermana să-și facă ea singură mórtea!”

— „Cine Vuțo, de cine vorbești?”

— „Grița cea nebună s'a aruncat în fântîna corbilor, au scos-o țapănă doi ómeni!”

„Dumnezău s'o lerte, și așa traiul ei numai viață nu era!”

„Nu știu cine spunea că, ar fi audîto strigînd, când s'a aruncat: „Viū, viū!”

— „Ore ce o fi pățit sărmana de și-a perdut firea?”

— „Păi, știe Dumnezău!”

Am mers s'o vād. Era tot așa, nici nu știa că-i mórta. Aceeași față fără espresie, aceeași liniște impetrită.

Ore în lumea cea alaltă tot așa va fi?

Alfus.

s'a depărtat înbogătit în esperință și cunoștințe, pot zice, pentru mulți până aci neavute.

Cutez a asera că adunarea acésta a reuniunilor născire docentale, din orî ce punct de vedere considerată, a fost până acum neîntrecută, și sperăm că venitorul nu ne va lăsa desamăgiți referitor la zelul și activitatea continuă și progresivă a docenților noștri de cea mai bună nădejde.

Presenta adunare s'a remarcat prin prezența multor factori didactici de ai noștri, între cari cu multă bucurie am salutat în mijlocul nostru pe iubitul fost părinte și profesor Preon. Dn. Georgiu Muntean directorul preparandiei arhidiec. din Blaș. Preoțimea din Bănăt și Ardeal s'a reprezentat destul de frumos, manifestând interes deosebit față cu desbaterile agendelor oficiose și literare ale Reuniunilor.

Nu pot retăcea nici interesul și bunăvoința auctorităților politice și administrative din Hațeg, cari au asistat prin șefii lor aprópe la tóte pertractările obiectelor desbătute.

Representațiunea teatrală.

În 26 Sept. sara la 8^{1/2} óre membrii Reuniunii de cântări din Oravița au dat reprezentațiune teatrală, constatătoare din piesele: „Cinel-Cinel“ și „Vlăduțul mamei.“

Un public fôrte numeros din Hațeg și jur, fără deosebire de naționalitate și clasă socială, cu aplausele sale sincere, cred că a respălătit în deajuns prestațiunile acestor diletanți destri. Dar ce zic diletanți? zic numai pentru că în programul teatrului înșiși așa se numesc; după părerea mea înse, dacă ar sta față cu nisce teatraliști de profesiune — fie aceia macar dintre cei mai buni, n'ași putea crede că ar rămănea inferiori acestora. Rolele bine studiate, cu spirit și pricepere predate în ambele comedii, au produs cea mai buna impresiune în întreg publicul present. Laudă și mulțămită se cuvine acestui cor al Oravițenilor, care ne-a procurat atâtea momente de plăcere la concert și teatru, și laudă în deosebi datorim conducătorului Ioan Bogdan, docente gr. cat. în Oravița.

Peregr. la Măn. Silvașului.

În 27 Sept. mulțime multă de peregrini pioși, des de diminéță grăbiau din tóte părțile la locul de mângăiere, de odihnă, al fericitei Domnițe Safira de la Prislopul Silvașului.

Ca în chip de închiare a festivităților anului sfînt, Ilustrul nostru arhieru Dr. Dem. Radu, a încredințat pe Reverendissimul și în acest ținut, iubitul nostru canonic, Benjamin Densușan, să conducă de astă dată peregrinagiul sfînt la Mănăstirea Prislopului.

Pe lângă tótă vrăsta-i înaintată nu și-a pregetat venerabilul betrân a întreprinde o călătorie de 3 óre până la sfîntul lăcaș. După sevărșirea serviciului divin, s'a făcut sfîntirea apei, stropindu-se în comun și special toți credincioșii, a căror număr trecea peste 3000 suflete.

Printre participanți afară de preoțimea și învățătorimea de aprópe și de departe se remarcă o mulțime de inteligență din Hațeg și jur.

Plin de mângăere și cu creștinéscă mulțămită către Dumnezeu că ne-a învrednicit a petrece în linisce și pace acest act de pietate ne-am retras apoi fie care la căminul său.

Fie ca festivitățile de trei zile, de cari ne-am bucurat, nu numai noi credincioșii din Hațeg și jur, ci și străinii cu toții au rămas nimiți și încântați, să-și aibă efectul contemplat de vrednicii noștri conducători și inițiatori.

C. I.

Revistă politică.

Afaceri interne. De abia terminate alegerile și candidații de deputație, rămași fără loc în parlament, au și început cu petițiunile contra validității alegerilor. Se spune, că vre-o 20 alegeri vor fi atacate.

În préjma deschiderii sesiunii parlamentare ziarele încep a scrie de o remaniere ministerială. E vorba adecă de retragerea lui Lukács și numirea lui Horánszky. De asemenea se ventiléază și retragerea lui Széll de la interne. De president al casei va fi ales contele Apponyi Albert.

Bulgaria. Ziarele de dincolo se ocupă mult cu o scire sosită din Sofia, peste Viena, după care o nouă conspirație s'ar fi descoperit în Bulgaria, a cărei țintă ar fi adnexarea Bulgariei la Rusia. „Apăr. națională“ nu e surprinsă de scirea acésta, ea „este o consecință naturală a stărei de lucruri din Bulgaria și a politicei rusesci din acésta țară.“ Azi întreg principatul bulgar e aprópe rusificat sau crescut în cultul pentru țar. Clerul înalt, oficerimea, școlile, literatura, tóte sint adicți Rusiei. Chiar generali ruși vin adese în Bulgaria spre a inspecționa armata. La tot casul adnexiunea acésta ar fi de o extremă gravitate pentru România.

Transvaal. Am pomenit în numărul trecut, că o parte însemnată a opinii publice din Englitera e contra continuării războiului din Africa de sud. Motivul de căpetenie e, că s'au cheltuit o mulțime de bani și o mulțime de vieți de om, fără ca să se ajungă la ceva sfîrșit favorabil. Éta, după chiar ziarele engleze, care e bilanțul pierderilor: În trecuții doi ani, de când ține războiul, anglezii au pierdut 3270 oficeri și 72292 soldați. Afară de acestia o mulțime sînt declarați de incapabili pentru război, mulți au pierit în spitale și multora nu li-se mai scie nici urma, așa cât suma totală a pierderilor se póte socoti la 100. mil. ómeni. Ce privesce cheltufelile de război până acuma acelea se ridică la 420 mil. funți sterling, aprópe 10 mil. coróne. Și Buri nici n'au de gând să se predeie, ei luptă înainte purtați de dragostea libertății.

Ca o notă tristă a situații se socotese faptul, că anglezii au decretat starea de asediū în provinciile rescutate și au dat lui Kitchener deplină putere. Toți oficerii buri prinși, au fost parte esilați, parte esecutați. Lucrul nu înspăimîntă pe Buri, ci din contră îi infuriéază și mai mult contra barbarilor fii ai Albionului.

Correspondințe.

Peregrinaj la Măn. Dealului.

— Scrisóre particulară a Unirii. —

București, 10 Oct. n.

Duminecă, 23 Sept. a avut loc de mult proiectata excursiune la mănăstirea Dealului de la Tirgoviște, unde se află deus capul lui Mihai vitezul. Capul eroului românismului nu este îngropat, ci este pus într'o cutie, în care este închis cu o ușă mică de sticlă și ast fel păstrat în biserica mănăstirei la vederea orî cui.

Cred, că până ve sosese corespondința mea, deja veți fi citit din ziarele de aici relațiuni despre acel peregrinaj, totuși pentru cetitorii „Unirii“, cari nu au ocașie a citi ziarele de aici, și ca unul ce am luat parte la acel peregrinaj, ve împărtășesc cele petrecute, pe cum și impresiunile, lăstate de acel peregrinaj.

Din București peregrinii au plecat duminecă dimineța în câteva vagoane destinate pentru ei, atașate trenului ordinar de călători, au luat cu ei stégurile societăților cari au participat. Pe drum la stația Titu ne-am întâlnit cu delegații ligii de la Craiova: Dni Dr. Drăgescu, Chețan și alții, pe la unele gări ne așteptau elevii școlilor cu învățătorii întimpinându-ne cu „Deșteptăte române“.

Ajunși la Tirgoviște, nu ne-am dat jos la gara orașului, ci mai departe la halta Teiș, căci se sustinea, că de aici este mai aprópe mănăstirea, care era țina excursiunilor. Pe urmă înse s'a relevat faptul, că acésta era un plan al sferelor oficiale din cause politice zice-se; cari, neputend împedea excursiunea au lucrat totuși ca să-i micșoreze efectul, nefăcându-se sgomot prea mare, care ar fi alarmat și supărat pe vecini . . . . Căci dacă excursiuniștii s'ar fi dat jos din tren la gara orașului, bine înțeles, că orașenii le ar fi eșit înainte cu muzica conducându-i în alai și aclamațiuni prin mijlocul vechiului oraș istoric Tirgoviște, și atâta sgomot ar fi vibrat prin aer, cât póte ar fi conturbat pe bunii noștri vecini.

Dar să urmăim pe peregrini: De la halta Teiș unde ne-am dat jos, am pornit spre locul sfînt; unii cu trăsuri, cari le-am putut apuca, căci erau puține și scumpe, și cei mai mulți per pedes,

La óra 11 în sunetul muzicii intrăm cu toții în curtea mănăstirei.

Cuvéntul de primire l'a ținut bētrânul senator Costescu Comăneanu, carele pe lângă tótă bētrăneța sa respectabilă, a ținut un cuvént de bine venire așa de entusiasm și cu alușuni atăt de mișcătoare, pentru aspirațiunile juste al Românismului, încât Di Tocilescu, care a răspuns din partea peregrinilor, terminându-și discursul tot așa de înălțător, a sărutat pe Di Senator Comănean. Era o scene emoționătoare, aplausele și strigătele de bravo erau unanime.

Dar . . . . Dar vine momentul ca ochii să vadă . . . . ce să vadă . . . . pe o masă puse între patru arbori mari, și anume doi plopi și doi frasinii era . . . era așezat eraniul lui Mihai Vodă. Inima noastră se părea că se stringe de durere, prin ea în acel moment trecea tóte amintirile și suferințele de pe câmpia Turzii de acum 300 ani, și tot în acel moment inima ne mai spunea și ne mai cerea . . . ne cerea multe cari nu se mai pot spune acuma. . . .

Mulți aveam ochii inmuiați în lacrimi și oftări grele isbucneau din peptu-ne. Patru preoți și un diacon încep un serviciu divin, după care învățatul profesor universitar Di. Tocilescu neobosit și renumit pentru lecțiunile și discursurile sale istorice, începe un discurs pe care nu îndrănesc. să'l ciuntesc, căci un cuvént de a-și altera, a-și crede că am făcut numai deteriorări ne permise; spun numai că a făcut într'un resumat pătrunzător istoricul luptelor lui Mihai, ținendu-ne atențiunea încordată mai mult asupra bătăii și învingerei de la Șelimber lângă Sibiu, a intrării

sale triumfale în Alba-Iulie (Belgrad) și apoi asasinarea lui de cătră Basta pe câmpia Turdei.

Dl. Tocilescu ca tot de una a fost la înălțime, a trebuit înse să ne dea a înțelege că ar trebui să dăm mai multă atențiune marilor noștri eroi și cu deosebire aceluia care a intrupat în el idealul național al Românilor așa cum îl înțelegem fie care român, și că e rușine ca să mai conservăm cea mai scumpă relicvie națională în starea în care s'a conservat până acuma, ci împreună cu Dsa să luăm angajamentul sârbătoresc înaintea mănăstirii, unde ne aflăm și a scumpei hârce a marelui erou, că nu peste multă vreme, să depunem aceste mosce sfinte într'un sicriu de argint și să le ridicăm un mausoleu.

După aplausele desfășurate cu cari a terminat Dl. Tocilescu, Dl. Cantili secretarul comitetului central, cetesce o scrisoare a Dnui Ureche, care din cauză de bolă nu a putut lua parte la acest pelerinaj, însărcinând pe Dl. Tocilescu a-l reprezenta.

Apoi vorbește pe rând: cunoscutul naționalist entusiast Dr. Drăgescu în numele secțiunii Ligei din Craiova, Dl maior în pensiune Mladian Manolescu în numele secției Ligei de la Iași, tinerul student Giurgiu de la Cluș în numele studenției ardeleni din partea căreia a depus și o frumoasă coroană. Vócea puternică a acestui tiner și entuziasm cald cu care a vorbit a atras deosebită atențiune și aplausele publicului; studentul Bucurescean Dumitrescu vorbește în numele uniunii studențesce depunând din partea acesteia o coroană de bronz, și în fine Dómna Smara cetesce o poezie de ocazie.

A urmat apoi banchetul cu toasturile obișnuite. Ca conclusionne înse trebuie să ne întrebăm: adevărat că Mihai eroul a fost cel mai mare erou român, înainte mergătorul și concepătorul idealului nostru național? adevărat că fie care popor a avut în trecutul său un om mare, din faptele căruia se inspiră și pe care la asemenea excursiuni solemne din an în an, s'a u măcar la un secol o dată îl preamăresce și-l dă de exemplu generațiilor ce se succed?

Da, așa a fost și este, și așa trebuie să fie pentru Națiunea română, Mihai eroul,

E bine! să putea ca după trei sute de ani, faptele acestui erou și mărirea idealului nostru național și exemplele ce ne dau alte popore cu ómenii lor mari, să nu ne îndemne și pe noi, ca o dată într'un secol, să aducem și noi mulțămiri generale și grandioase de recunoștință, și la un secol o dată să ne deșteptăm în tinera generațiune gloria și eroismul străbunilor și drumul pe care să apuce pentru izbânda idealului pentru care a cădut sub bardă capul marelui Voivodromân?

Ba da! Aci, acuma era timpul și locul ca inițiativa acestui pelerinaj să vie de sus sau măcar sprijinit de sus. Trenuri separate să aducă peregrini din toate părțile țării, să la parte toți mai marii țării și toate corporațiunile; cel puțin 10 mii persoane de toate categoriile trebuiau să asiste, și ministrii cei întâi să urce tribuna vorbindu-ne despre sârbătórea și însemnătatea zilei și scopul ei! Toți corifeii partidelor să se întrécă cu această ocazie în discursuri solemne și în desfășurarea programelor cari ne pot promite aceea ce fie care popor și națiune are drept istoric și etnic să ajungă: „Unirea.“ . . .

Cu câteva zile mai înainte s'a inaugurat în Bucuresci un monument de bronz în memoria a 200 de soldați pompieri, cari cu căpitanul Zăgănescu în frunte, la 13 Sept. 1848 au ținut piept cu o armată turcescă, comandată de Omer pașa. Ei bine, această inaugurare s'a serbat cu o pompă frumoasă și oficială, cu armată, cu muzică, cu elevii școlilor, cu tribuna publică de pe care a vorbit primul ministru, primarul capitalei, au asistat 5 ministrii, mulți generali și alte personaje notabile ce se aflau în capitală. Mitropolitul primat a făcut serviciul divin, au defilat trupe, se depun o mulțime de coróne, cu un envint, a fost o sârbătórea națională frumoasă cum trebuie să fie.

Dar totuși, ce are a face acest episod eroic, care nu ocupă mai mult ca o pagină două în istoria specială a României, cu gloria și faptele lui Mihai Vodă, a cărui fapte și geniul său au trecut în istoria Europei, au câștigat victorii cu câte-va mii contra sute de mii; pe care îl admiră populații Europei și Patriarhul Romei, și-i solicitați ajutorul contra Osmanului, care amenință totă Europa, și pe care singur Mihai îl ține în frâu, și pentru cari fapte deci, el pentru noi Români trebuie să fie idealul și farul nestins pentru acum și viitor . . . . . Și se puté deci ca această ocazie a unui pelerinaj jos la mănăstirea Dealului să nu fie folosită atât ca act de recunoștință și pietate cătră marele Domn, cât și ca act de îmbărbătare pentru generațiunea actuală și viitoare?

Românismul întreg trebuia să-și deie întâlnire acolo, chiar de s'ar fi pus 10, 20, 30 trenuri gratuite la dispozițiunea publicului; o sârbătórea națională trebuia inaugurată, înse spre acest scop trebuie să vie cuvintul și exemplul de sus, trebuiau preparați oficiali, dar politica a avut cuvintul, teama de a se supăra cine-va, că facem șgomot în jurul unui act național, a contribuit, ca pe cât se póte, acest pelerinaj să rămână în umbră și lipsit cu totul de amestecul vre-unei autorități.

Bietul Cârțan ciobanul visionar ardelen de la Cârța, nu a lipsit nici el de la pelerinajul nostru, și era nedespărțit de un steag, pe care-l ține neîntrerupt în mână, rotindu-și ochii în toate părțile și ascultând cu urechile la discursuri și diferite întrebări cu cari îl asediau mulți, cât ca în zeflemea, cât de ore care compătımire pentru simplitatea lui, dar Cârțan scia să răspundă la toți destul de fin, cu totă simplitatea lui, și cu toate zeflemele ce i-se adresă.

Cu toate acestea prezența lui Cârțan ciobanul din Carpați, dă o notă veselă în manifestațiunile naționale. Pécac numai, că dacă e sêrac de carte, nu are cel puțin portu-l ciobănesc mai îngrijit: căciula lui e cam ruptă, asemenea opincile, nojițele și obiielele neingrijite și rupte, și cineva cu dare de mână nu-i oferă nici atâta lucru. . . . Nu sciu, dacă la Roma, la Paris, în Elveția, pe la Atena și mi-se pare și la Ierusalim și pe unde a mai umblat el, tot așa neingrijit a fost, și mai cu samă când s'a răzimat la Roma de columna lui Traian? Sau că chiar acesta-i șicul unui cioban, cum reflectă unii, ca să fie așa mai soios și unsuros la îmbrăcăminte?

Delarupe.

Nr. 20—1901.

Convocare.

„Reuniunea Femeilor române greco-catolice din Blaș“ Duminecă în 27 Oct. a. c. la órele 4 p. m. își va ține adunarea generală a XXII-a în sala de desemn a gimnasiunului. La această adunare invităm pe toți membri și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comisunii despre fundațiunile „Ana Vlassa n. Poruții“ și „Leontina F. Negruții.“ 4. Proiectul de budget pe anul 1902. 5. Alegerea comisuniilor: a) pentru cenzurarea raportului de sub p. 2.; b) pentru cenzurarea raportului de sub p. 3. și a proiectului de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi și încassarea taxelor. 6. Rapórttele comisuniilor. 7. Eventualele propuneri. 8. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaș din ședința Comitetului ținută la 3 Octobrie 1901.

Aurelia n. Solomon
presidentă.

Dr. A. Cheșan
secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Ștefan Covaciú și soția sa Veronica, economi gr. cat. din comuna Țapu, în stare materială cam mijlocie, au cumpărat pentru sfinta biserică din Țapu un rind complet de veșminte bisericesti în valóre de 70 cor. Er Vasilie Florea cantor și soția sa Maria, deși în stare miseră, totuși au cumpărat un frumos stichariú tot pentru s. biserică cu 10 cor. Acestor buni creștini, subscrisul în numele poporului bine credincios, le aduce și pe calea această cea mai mare mulțumită și pentru această faptă creștinescă în un an de zile vor fi amintiți la s. liturgie între binefăcătorii sfintei biserici. Sfintesce Dómne pe cei ce îl iubesc podóba casei tale și îi preamăresce pe dînșii. Țapu, 13 Octobrie 1901. *Basiliiu Dancu*, preot gr. cat.

Din Archidieceasă. Se escrie concurs cu terminul de 31 crt. pentru ocuparea parochiei Ghiriș, distr. Arieș. Emolumentele sînt: Casa parochială cu trei încăperi, culină, grajd, grânariú, celar, grădină, porțiune canonică: 27 jugh. 325° arător, 7 jugh. 1424° finat și 1 jugh. 835° bere. Lectical: câte o felderă de encuruz de la 78 familii, er de la 88 câte o zi de lucru. Stola îndatinată. — Pentru ocuparea parochiei Turdavechite, distr. Tarda, se escrie concurs cu terminul de 17 Nov. 1901. Emolumentele: Casă parochială, cămară, celariú, culină, staul. Salariú 315 cor. Porțiune canonică: 10 jugh. arător, 3 jugh. cositor. Lectical: 1 felderă encuruz ori 2 cor. Stola îndatinată. Parochia această e sub patronatul în Ministeriú de agricultură.

Numiri. Iubitul nostru profesor de cant *Niculae Ionaș* a fost trecut în pensiune cu ziua de 1 Oct. n. — *Aron Papiú*, notar și archivar consistorial, a fost absolvat de postul acesta și numit profesor de cant și rit la facultatea teologică și institutul preparandial. — *Iacob Popa*, practicaat la oficiul archidieceșan, a fost constituit de vicenotar și archivar consist. — er *Iacob Domșa*, cler. abs. numit practicant la cancelaria archidieceșană. — *Teodor Vándor*, prof. la școla de fetețe, a fost numit vicelector la seminariul teologic.

Pentru fondurile archidieceșane. Mon. *Nicolau Pop* și *Ioan Fodor*, prof. în Blaș, au dăruit câte 9 cor. fondului Internatului de fetețe.

Predici. Măne Duminecă, în 20 crt. va predica în biserică catedrală dl profesor *Nicolau Pop*.

Căsătoria archiduceșei Elisabetă. Luni s'a fidanțat fca repausatului clironom Rudolf, archiduceșea Elisabeta, cu principele Otto Windischgrätz, locotenent de ulani. Principele e de 28 ani, cu 10 ani mai în vristă de cât logodnica sa. Casul acesta a surprins cercurile curții, dar pentru aceea presa îl salută cu vii simpatii, ca pe o nouă legătură făcută din iubire.

Mulțumită publică. Cu prilejul introducerii mele de paroch în Tulgheș, s'au făcut ast fel de jertfe, pe cari a le întrelăsa nerecunoscute, ar forma o prea mare rubrică în contul datorinței mele. Inteligintă și popor s'au nisuit adecă din resputeri, ca actului de introducere să-i atribue nimbul de rară solemnităte. Acest motiv fórte măgulitor pentru mine îmi impune riguros, ca în special să aduc ferbinte mulțumită Ilustrnului Domn cavalier Augustin Dobrea, mare proprietar în Tulgheș, pentru rara bunăvoință, cu care a ridicat introducerea mea la rangul de sârbătórea a întregului ținut. Numitul Domn, pe cum și gentila sa soție, au de la Dumnezeu tot ce le trebuie, și fiind că aceea ce au o folosesc cu deosebire pentru mărirea lui Dumnezeu, le dorese din inimă, ca sănătatea și avutul să le țină și crească pentru Dumnezeu și pentru noi. Tulgheș, în Octobrie 1901. *Ioan Mera*, paroch.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

HĂRTII VECHI.

§. 4.

Nisus hic ab effectu in sequentibus se manifestat:

1-o. Ad Scholas Triviales, praepriis quae in Civitatibus, Oppidis, Locisque populi frequentia notabilioribus existunt, adeoque meliorem Docentibus subsistentiam — una vero majorem etiam Parentibus Proles ad Scholas mittendi, et in Institutionibus non interrupte, longiorique tempore relinquendo opportunitatem praebent, scholaribus autem ex nobili sola aemulatione ampliores profectus promittunt, nunquam Valachi Docentes applicantur; — Imo si per Inadvertentiam Praepositorum Scholarum, aut sic ordinante Divina Providentia, eo promoti fuissent: tunc vero, ut primum id nescitur, quod sint nativi Valachi, — aut Pubis Valachicae progressus observantur: loco propudiose moventur, non obstanteque Populi Valachici ibidem Incolatum tenentis eminenti potioritate, — imo etiam si unus, vel alter tantum quaestus Causa ibidem commorans Illyricus vel Graecus adsit. Docens alterius Nationis in Scholas datur Valachorum. — In genere denique ubicumque se Valachus Docens distinguit: praetentiones, vexas, persecutiones amotionesque experitur; — et alii inhabiles, ac inepti potius, praepriis si inscitiam redimant pecunia, aut gratuitos in aulis Episcopalis aliquamdiu servos egissent. Ordines sacerdotii consequuntur.

2-o. Proles, in Scholis, addiscendis antiquâ Linqâ Moscoviticâ, seu Slavicâ, literisque Cyrillicis, seu glagoliticis prae Latinis Genio Linguae Suae magis homogeneis, torquentur, ut dum Scholis excedunt, iis, quae in peregrina Lingua operose addiderant, mox oblivioni datis, nullum transacti in Schola temporis, impensaeque Diligentiae fructum sentiant.

3-o. Cum in Docentes, potissimum Illyri, quorum Linguam Scholastica Juventus non intelligit, applicentur, a principali Scholarum erectionis, in hasque, ac Earum intertentionem factarum Impensarum scopo, et fructu frustrantur Valachorum proles, atque a frequentandis Institutionibus potissimum deterrentur.

4-o. Cantores, et Diaconi, raro nativi Valachi constituuntur, — constituti negliguntur, inque. Linqâ Valachicâ peragendis Cantionibus, Evangeliorum item, Epistolarum, et loco Concionum praescriptae Synodalis Synopsis lectionibus impediuntur; — imo nisi haec in Idiome Slavico peragant, loco moventur. Scandala sane, sub Divinis adeo saepe in Ecclesiis publice committuntur, dum Valachica Psalteria manibus Valachice canentium violenter eripiuntur, eorumque loco Slavica seu Moscovitica obtruduntur.

5-o. Eadem in applicatione Parochorum etiam tenetur Norma, ut Populus, qui nec in Scholis a Docentibus, nec in Ecclesiis, aut a Sacerdotibus suis, Elementa Cognitionum, ac obligationum nativo idiome suo percipiendi, et colendi occasionem habet, obbrutescere debeat.

6-o. In Protopresbyteros, et Consistoriales Assessores Valachi rarissime moventur.

7. In Monasteria raro Valachi secus recipiuntur; nisi Nationem suam celare sciant; recepti vero in Hegumenos raro, — in Archimandritas nunquam promoventur; ut adeo, si quos eminentioris Talenti Valachos, monachica vita, ob illi propriam quasi redditam praerogativam illam, ut Praesules inde sumantur, alliceret, hos tamen constanter experta praeritio Valachorum deterreat.

8-o. Valachi nunquam in Episcopos promoventur.

§. 5.

Iam praemissorum omnium origo, et causa in eo reposita esse dignoscitur; quod Illyro-Rascianica Natio, Privilegiis eorumque Declaratorio B. Rescripto Regio, ante ipsorum Illyrorum, totiusque Regnum Hungariae, ac Partes annexas incolentis Populi G. N. U. R. Iure caritatis Donationem, elargitis, actu quoque inhaereat, et Electionem Archi-Episcopi, ac Metropolitanæ; prout, et Episcoporum — omnes minores honores, ac officia conferentium, et omni Hierarchica pollentium — in formâ, per B. Declaratorium Illyricum praescriptâ, exercitam, pro Iure, et proprietate Nationis Illyrico-Rascianice exclusivo teneat, ac tueatur; — quamvis, cum omnibus Privilegiis salvificatoria Iuris alieni clausula naturaliter inesse censeatur; vigore eorundem privilegiorum, aut nulla Valachi Illyricae Nationis Hierarchis subjectione, ac subordinatione teneri certum sit; — aut vero, si ob Religionis identitatem, et Iuris Civilis aequalitatem, pro unâ jam natione, in Spiritualibus, uni eidemque Superioritati Ecclesiasticae subordinandâ, Valachi cum Illyris reputentur: illi ab Electionibus Metropolitanarum, ac Episcoporum, in concursu Nationis Suae Deputatorum, a numero populationis proportionate admittendorum, instituendis, et ad ipsa etiam Nationis suae Individua extendendis, excludi hoc minus posse videantur: quum secus Cultura Populi Valachici, cum detrimento statûs Publici, in aeternum infructuose tentetur; — ipsaque illa sacrificia, quae a proportione numeri familiarum G. N. U. R., in intertentionem Religionem, Remque Literariam ejusdem Ritus, adque conflandos fundos Nationalem, ac Praeparandiam conferuntur, nullo Populi Valachici usui deserviunt, ut potius in ejus oppressionem pervertantur.

§. 6.

Exclusio haec Valachorum, illo huedum palliata, excusataque est artificio: quod aversionalis quidem Populi G. N. U. R. sub Sacrae Regni Coronae Iurisdictione habitantis numerus, exaggeraretur, — (prout in Instantia etiam pro Sessione, ac voto, in Regni Comitibus obtinendo, anno 1792. exhibita. *milliones* Religionis hujus incolarum proclamabantur) — specificus tamen, quoad Nationes, Ritui huic addictorum status, studiose semper celaretur; eatenusque Calculus a veritate alienus promulgaretur.

Haec ratione seducti Statisticae hungaricae Scriptores *Schwartzner*, et *Magda*, vulgarunt in Publicum, prior quidem operis sui Parte I-a §. 42, quasi vero ex 1505. Matribus Parochiis G. N. u. r.; 935. Illyricae, ac 553. duntaxat Valachicae forent; — posteriori vero §. 25 puncto III. pag.

138: quod totius Populi G. R. N. uniti, maximam partem Illyri, ast Valachi tantum *unam circiter sextam Partem efficiant*. — Quum igitur, ex populari, anno 1805 peractâ Conscriptione, Numerus G. N. U. R. Populi universim ad 1.116.138. animas calculatus fuerit: Valachorum Hungariam incolentium Numerus ad *Ducentena circiter millia aestimabatur*; dum Illyri ad *millionem* calculati extiterunt! — Perhibetur vero Tabella A: quod populatio Valachorum, in praedictas (§. 2.) Octo Dioeceses G. N. U. R., ac sub Gubernationem Archiepiscopi, et Metropolitanæ Carlovicensis relatorum, 720.018. animas anno jam 1810 exportaverit; atque cum Illyri duntaxat 687.041 animas constituissent; hos Valachi numero, — prout, et medietatem totius G. N. U. R. animarum statûs, multum superaverint; Benignitas proinde, et Iustitia Caesareo-Regia, ipsâ hujus Populi G. N. U. R. potioritatis Clementissimâ reflexione provocatur: ut Culturae tot Centenorum millium, pro reservato Lege etiam Positiva Majestatico Iure, circa negotia Cleri, Ecclesiae, Religionis, Foundationum, Studiorum, ac Inventus Educationis, per clementer praeposendos Valachos a proportione Statûs Animarum G. N. U. R. Suae Nationis, et Linguae Episcopos, coeteris paribus pro Metropolitanæ etiam dignitate habilitandos, benignissime providere; — talique ratione pertinaci, adusque observato, nec alia modalitate sufferibili Oligarcharum Illyricae Nationis Nisui, Populo Valachico in obversum finis socialis Altissimarumque Intentionum, in perpetua ruditate conservato, praedeterminandi, effaciter obviare dignetur.

(Va urma.)

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

◆◆◆

(Continuare.)

Vargas merse la casarmă cu ocrotitul său și strinse la olaltă pe cei trei sute de bărbați, cari încă nu desertaseră.

— Fii glorioși a lui Bolivar! îi agrăi el. E drept, că patria noastră a fost liberată de sub jugul tiranilor spanioli printr'o bravură fără seamăn, dar acestia încă n'au recunoscut independența noastră, încă sîntem amenințați de o nouă invasiune spaniolă. Pentru a preveni acest pericol, este de lipsă, să avem o armată bună. Voi ați dovedit într'o sută de resbele gloriose (despre un număr exact esact espartul president nu purta grije), ce fel de eroi sînteți, dar numărul vostru, în asemănare cu puterea Spaniei, este neînsămnat. Acest neajuns se pôte delătura numai prin aceea, ca voi să întreceți pe inimiții voștri prin disciplina militară. Din acest motiv eu am adus cu jertfe grele din Germania pe unul dintre cei mai bravi ofițeri, ca se formeze aci o trupă de elită după sistemul german. În cât privește acest sistem, nu trebuie să mă fac nici o observare, căci renumele armatei germane și a lui Frideric cel mare este reslătit în întregă lumea. Și apoi dacă chiar germanii au isprăvit lucruri așa de miraculoase prin sistemul lor, ce se va puté aștepta atunci

Încă de la voi, cei dintâi eroi ai pământului? Atunci voi, fără îndoială, veți fi în stare să cuceriți lumea întregă! De aceea supuneți-vă ordinelor acestui oficer brav, care vă voește binele și voește să facă din voi cei dintâi soldați din lume!

Mai de parte nu putu vorbi bravul president. „Resboinicii“ zdrențuroși urlau de încântare. auzind acesta vorbire frumoasă, și jurară că vor lupta până la ultima picătură de sânge pentru patrie, ma chiar și că se vor supune regulamentului german.

Vesel și cu ochi strălucitori se întorse acum Vargas către Kamenow, carele stetea aci ca împetrit neputând înțelege o ast fel de comedie.

— Veți, domnule comandant, ast fel trebuie să vorbesci soldaților nostri și totul veți pute isprăvi cu dinșii.

— Bine, voiți ține minte. În viitor tot de una voiți vorbi ast fel acestor „fi a lui Bolivar,“ dacă vreați să-mi împlinescă ordinele.

De aci în colo exercițiul mergea mai bine și deja după o lună de zile „batalionul de elită“ se deosebia mult de celelalte. În timpul acela inse în America sudică isbucni un mic resbel civil.

În orașelul Montecal din interiorul țării era în garnisonă sergentul Ranchito, cu douăzeci de soldați. Fiind că-l era urit, el căpeta un atac de patriotism și-și gândi, că este imposibil ca patria să fie fericită până ce el nu va fi devenit general. De ore ce inse. avansamentul de la sergent până la general de comun pretinde orești care timp, er bravul Ranchito îi părea foarte mult la inimă fericirea patriei sale, ast fel el se gândi mult, cum să-și ajute. Într-o zi își adună soldații la birt și-l tracta cu vin și cu rachiu. După ce deja toți erau amețiți binișor, se ridică sergentul, strigă „Silencio!“ și începu cu o voce sârbătorască:

— Bravi soți de luptă! Fii ai lui Bolivar, liberatorul! Eroii cei mai glorioși ai veacului! Patria e în pericol! Libertatea noastră, pentru carea ne-am vărsat sângele, e amenințată! Am primit scire sigură, că presidentul a vătămât constituția. Să lăsăm noi ca un despot nemernic să ne răpescă drepturile noastre? Nu fraților, până mai suflăm, acesta să nu se întimple! E drept, că noi sîntem numai o ceată mică, dar eroismului nostru nu-l poate rezista nimic. Eu însu-mi vă voi conduce și atunci de ce aveți să vă temeți? Sus, apucați armele și învingerea e sigură! Să jurăm, că vom mântui scumpa noastră patrie și că până la ultima suflare vom lupta pentru libertatea ei!

Natural că soldații amețiți nu putură rezista unei ast fel de vorbiri ațîtătoare; ei apucară păharele și strigară: „Trăescă patria adorată! Trăescă bravul nostru general! Victorie sau moarte!“

Ranchito, pe care soldații săi îl înălțară în modul acesta la rangul de general, nu se arătă necunosător. La moment el denumi pe subalternii săi ca oficeri de fic care rang — soldații de rînd, își gîndia el, se vor afla mai târziu.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Șematismul veneratului Cler al arhiepiscopiei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș, pe anul Domnului 1900, de la sta Unire 200. — *Blaș, Tipografia Seminarului arhiepiscopesc.* — Sub această numire a apărut în zilele trecute Șematismul Iubilar al arhiepiscopiei noastre.

Edarea acestui Șematism, care constituie un imponent volum de 804 pag. în 8° mare, s'a făcut în urmarea deciziunii comune a episcopatului provinciei noastre bisericesci, care într-o conferință a sa a decis, ca între feliarile manifestațiunii cu ocaziunea ducențenarului sîntei Uniri, să fie și edarea unui Șematism Iubilar istoric pentru fiesce care diecesă. Concluzul acesta s'a și executat în fiesce care diecesă și în serie al treilea este Șematismul arhiepiscopesc, despre care vorbim acuma. Șematismul diecesei de Lugos e apröpe terminat și să va pune sub tipar și credem, că va completa cu demnitate seria șematismelor iubilare.

În arhiepiscopia noastră Preaveneratul Consistor a însărcinat cu compunerea Șematismului Iubilar pe Rrsmii canonici Dr. Aug. Bunea și Dr. Vasile Hossu. Cel dintâiu s'a însărcinat cu scrierea istoricului scurt al sîntei Uniri și a biografiei tuturor arhierilor; al doilea cu scrierea biografiei tuturor capitularilor pe cum și cu adunarea și aranjarea sub tipar a întregului material. La ajutor în lucrarea întregă a fost domnul prof. Teodor Vandor, care cu diligență neobosită a adunat uriașul material referitor la istoricul deosebitelor instituțiunii culturale, a protopopiatelor și parochiilor.

Șematismul acesta — pe cum să prezintă la prima vedere — e o lucrare impunătoare, cum rare s'a publicat la noi. Forma și ajustarea esternă fac onore deosebită tipografiei noastre seminariale: hîrtie excelentă, tiparul neeseptionabil, ilustrațiunile bine executate.

Șematismul începe cu istoria scurtă a Bisericii române unite cu Roma! Cel ce va citi acest scurt tractat, va ave înaintea sa într-o găoțe trecutul întreg religios al neamului românesc. Domnul Dr. Bunea cu penă măestră a grupat evenimentele în jurul arhierilor și ast fel i-a prezentat ca pe cei ce cu adevărat au făcut istoria bisericii noastre. Istoricul e întretesut cu portretele arhierilor diecesei, respective arhierescii de Făgăraș. Portretele pörtă în facsimile *subscrierile olografe* ale respectivilor arhierii, lucru, care din punct de vedere istoric, nespuse de mult înalță valoarea acelor ilustrațiuni.

După istorie urmază biografiile scurte ale canonicilor din Blaș de la întemeierea capitulului până în prezente. Datele aceste biografice le-a adunat dl Dr. Vas. Hossu din protocolul capitular și din alte isvöre, ce a putut să afle. Și biografiile aceste vor fi la timpul său un prețios capitol în mâna istoriografului viitor.

După biografiile canonicilor urmază datele privitoare la persoanele și dicasteriile ecclesiastice ale provinciei noastre mitropolitane și ale arhierescii noastre.

Urmază apoi districtele protopopesce cu istoricul lor scurt, asemenea și parochiile tot cu cu câte un istoric scurt. Nu-i vorba în datele aceste istorice să află lacune și pöte ici colea și câte o greșelă, dar cu töte aceste ele formeză un isvor nesecat pentru cel ce voește a scruta istoria celor 200 ani din urmă. Ori cum basa e pusă și de acum preoții ad la mână un îndreptar, după care vor pute să serie istoricul parochiei în care să află, ca așa într'un viitor nu chiar depärtat, într'o altă edițiune, să se pötă completa, ceea ce acum lipsesce.

Pe lângă ilustrațiunile amintite să mai află în Șematism încă și alte frumoșe ilustrațiuni, anume o vedere generală a Blașului, esteriorul și interiorul catedralei din Blaș, catedrala din Alba-Iulia, catedrala din Fă-

găraș, mănăstirea Bunei-Vestiri din Blaș, reședința mitropolitană din Blaș, Seminarul teologic arhieresc, gimnasiul, preparandia, internatul de băieți și internatul de fetițe din Blaș. Töte ilustrațiunile aceste sînt förte bine succese.

Șematismul se încheie cu istoricele deosebitelor nostre instituțiunii culturale din Blaș și în urmă cu date scurte biografice ale tuturor membrilor clerului arhieresc.

Scurt acest Șematism e o lucrare vrednică de memorabilia serbare a ducențenarului sîntei Uniri și o dovadă nelăfrantă despre marea forță intelectuală și morală, ce a fost și este Blașul de două sute de ani și până în ziua de azi.

Observăm de încheiere, că Șematismul să pöte procura de la Tipografia Seminarială din Blaș cu prețul de 8 coröne + porto postal. Esemplarele de vindut sînt puține la număr; credem că nici o sută. Avis celor ce ar dori să-și procure acest op.

Emil Bongand: **Mama sîntului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiela și îngrijirea diu prof. Dr. E. Dătanu. Un prețios volum de 494 pag. hîrtie fină, tipar curat, prețul 2 cor. Recomandăm cu tötä căldura scrierea acesta a învățatului episcop francez, și tradusă de clericii de la Pesta din 1894. Ea pöte servi ori cui de o lectură interesantă și plină de învățături; mamelor creștine în deosebi punându-le de pildă măreță, pe una dintre mamele cari mai mult și mai dureros a fost cercată în viață, dar care în același timp a avut satisfacția de a-și vedé copilul întors la Dumnezeu și lucrând din rășputeri pentru gloria aceluia, pe care odată îl uitase și disprețuisé. Cărturarii creștini ar trebui să grăbescă să-și procure cartea acesta, una dintre cele mai bune scrieri, cari au apărut la noi în timpul din urmă. Se pöte procura de la editor ori tipografia arhierescă, alăturând și apesele de porto postal.

Alsófehér vármegye monográfiája. II. kötet, első rész, Nagy-Enyed 1901. Volumul acesta stă din două părți: *Alsófehér vármegye öskora*, scrisă de prof. Herepei Károly din Aiud și *Alsófehér vármegye történelme a romai korban*, de prof. Dr. Cserni Béla din Alba-Iulia. Cuprinde o multime de inscripții romane, multe ilustrații de obiecte vechi aflate în raionul comitatului, cum și mai multe mape, din cari una reprezintă comitatul, cealaltă Dacia traiană, apoi rămășițele vechiului Apulum ș. a. Scrierea prezintă un deosebit interes pentru noi Români, după ce se scie, că în acest comitat s'a aflat atâtea urme romane.

Theochar Alexi **Dicționar germano-român** pentru școlă și conversațiune. A cincea edițiune. Prețul 360 cor, editura librăriei H. Zeidner. Un frumos volum de 352 pag., tipar curat; la sfîrșitul vocabulariului are conspectul numelor proprii bărbătesce și femeiesce și un conspect de țări, orașe, riuri etc. Acest dicționar e aprobat de Ministeriul instrucțiunii publice a României.

Posta „Unirii“.

III. Dn G. P. în Ny. Ilustritatea Sa dl preșit I. M. Moldovan, se află acum mai bine.

Dr. I. Ș. și Al. „Scrisorile“ vöstre n'au mai înscăput. De „ceva“ n'au scris nici unu.

— c. — Chiar stöte nu le putem publica. Celea comunicate slut nisce lucruri așa de mici, cât nu merită să se tipărescă.

Romeo. Ai lăsat vorbă? până acum n'am primit nimic și credem că ar fi timpul.

Nic. Popa, Dubricion. Pe aici n'am aflat Eucologiul din ed. IV. ömenii nisulesc tot la mai noi, nu se întorc înapoi.

Delacrasna. Conform promisiunii din 16/5 1900 și răspunsului nostru din Nrul 21 ex 1900, de sub rubrica acesta, am așteptat și așteptăm pe anii 1896, 1899, 1900 și 1901.

M. F. Ture. Ultima platire a fost in 4/I. 1901 pe semestrul prim al anului curente. De atunci in cöce, pe cum nici in Iuliu a. c. nu am primit nimic.

Teocul-de-sus. Sintem in rind; achitat pãna la finea an. 1901.

Sona (Fãgãraş). Achitam an. 1897 lunile Ian. --August. Binevoace a ingriji sã se plãtescã şi lunile Sept.--Decembre din 1897, cum şi anii 1898, 1899, 1900 şi 1901. De la Riuşor in 11 ani, ce se implinesc acum, nu s'a trimis nici un crucer, cu tãte cã in epistola din 17 Maiu 1900 l-am implinit dorinta, şi ne-a promis solemn cã ne va plãti pe rind.

Editor şi redactor rãspundãtor: Aurel C. Domşa.

Inserate.

(33) 2-3

Avis!

La subscrisul se pot procura cu preţuri scãdute şi cu trimitere francatã opurile urmãtoare.

Indreptariul practic pentru pãstorii sufletesci cu 2 corõne.

Predici funebreale Tom. II. cu 1 cor.

Viaţa Sfintilor cu 3 cor.

Ritul preoteşc cu 60 fileri.

Sziget (Maramurësh) la 9 Oct. 1901.

Tit Bud

vicariul Maramurëshului.

La espositiunea milenarã din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnãtoria de clopote şi de metal a lui

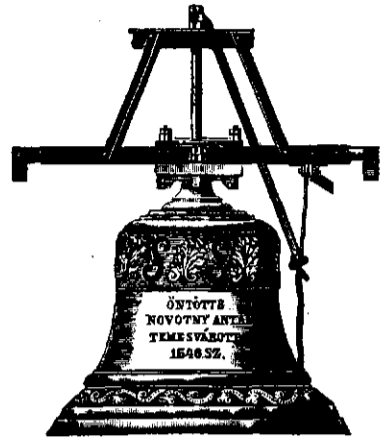
(34) 47-52

Antoniou Novotny

in Timişõra-Fabric

se recomandã spre pregãtirea clopotelor nouë, pe cum la turnarea diu nouã a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote intregi armonioase, pe lângã garanţie pe mai mulţi ani, provãdute cu ajustãri de fer bãtut, construite spre a le întõrce cu uşurinţã in ori ce parte, in datã ce clopotele sint bãtute de o

lãture, prin ceea ce sint mântuite de crepare. -- Cu deosebire recomand

clopotele patentate gãurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sint provãdute in partea superioarã -- ca violina -- cu gãuri dupã figura S şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adãnc, mai limpede, mai plãcut şi cu vibrarea mai voluminoasã, de cãt cele de sistem vechitã, asa, cã un clopot patentat de 327 kg. este egal in tonul unui clopot de 408 kg. fãcut dupã sistemul vechitã. Mai departe se recomandã spre facerea scaunelor de fer bãtut, de sine stãtãtor, -- spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bãtut -- ca şi spre turnarea de tãce de metal. Clopote in greutate de 300 kg. şi mai jos se aflã tot de una in magazin.

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere grãtuit şi franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale cãii ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Table with multiple columns showing train schedules between Budapest-Predeal, Copşa-micã-Sibiu-Avrig-Fãgãraş, Mureş-Ludoş-Bistriţa, Cucerdea-Oşorhei-Regh-sãşöc, Ghiriş-Turda, Alba-Iulia-Zlatna, and Blãş-Küküllöszög-Sóvárád. Columns include train type, time, and station names.

Notã: Orele insemnate in stãnga staþionilor sint a se ceti de sus in jos, cele insemnate in drãpta de jos in sus. -- Numerii incuadraþi cu linii mai negre insemnãzã orele de noapte.